

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Facilis Et Succincta S.S. Canonum Doctrina

Pirhing, Ehrenreich

Dilingæ, 1690

Sectio III. De hæredum institutione, & substitutione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61641)

h. s. Neque ad hoc licentiam concedere possunt superiores alij regulares, quamvis enim cum licentia superiorum suorum modicum quid donare possint causâ mortis, testamentum tamen facere non possunt (cùm plus sit testari, quàm mortis causâ modicum quid donare) sine expressâ Pontificis Summi licentia, qui sicuti militaribus ordinibus licentiam testandi de rebus suis, cum suorum superiorum facultate, concessit, ita potest eam concedere etiam aliorum Ordinum regularum professis, liberam concedendo administrationem, & usum aliquarum rerum, etiam per ultimam voluntatem, ita tamen, ut si simpliciter tantùm concedatur illis testandi licentia, intelligatur, quodd testari possint de bonis, quæ de facto possidet religiosus (nec quicquam fiat in præjudicium Monasterij) & quodd testari possint ad pias causas tantùm, cùm facultatem talem concedens Pontifex, non videatur velle derogare iuri superiori, & speciali. Inferunt quidem aliqui ex hac à Pontifice obtinenda licentia, posse etiam per consuetudinem introduci, ut religiosi testari, ad pias saltem causas, possint, de bonis scilicet, quæ cum licentia suorum superiorum de facto possident, sed male, cùm talis consuetudo solemniter paupertatis voto repugnet, quo renuntiat religiosus omni proprietati & dominio, neque ex eo casu, quo specialiter nonnunquam ex causa justa, per privilegium, concedit aliquid Pontifex, argumentum duci debet, ad universalem consuetudinem introducendam.

Novitiis tamen Religionum, conceditur de jure communi testandi licen-

tia, de suis bonis pro beneplacito eorum, sive ante ingressum in novitium, sive post ingressum, ante professionem tamen, testari velint, nihil ad hoc requisitâ superiorum licentiâ, cùm sint simpliciter sui adhuc iuris, & perfecti suorum bonorum domini; neque in iure illis prohibita sit testamenti factio, ita tamen ut in tali Testamento observari debeant iuris Civilis solemnitates, & hodie etiam, quæ *Trid. sess. 25. Cap. 6. de Regular.* statuit, prout pluribus dicitur Titulo 31.

SECTIO III.

De hæredum institutione, & substitutione.

§. I.

Quinam hæredes institui possint in testamento; & an etiam ordines religiosi, eorumque professi?

Hæredes institui regulariter possunt omnes, non tantùm singuli, ac privati, cujuscunque conditionis, ac qualitatis sint, sed communitates etiam, & Collegia, etiam ordines religiosi, qui capaces sunt possidendi bona immobilia in communi, & talium ordinum religiosi professi (ita tamen, ut bona relicta non acquirantur Monacho, sed monasterio) qualiter capaces sunt *post Trid. sess. 25. cap. de Regular.* omnes tam virosum, quàm mulierum, etiam mendicantes religiosi Ordines, præter FF. Minores de observantia, & Capucinos, quorum nec professi, nec Monasteria, nec Ecclesiæ (juxta probabiliorem sententiam) institui hæredes possunt

possunt: ex probabili tamen sententia aliquorum ita hæres institui potest aliquis, ut vendat hæreditatem, & ex pretio delato, necessaria fratribus subministrantur, cum intali casu non tam religiosus, aut ordo, quam alius hæres, cum certo onere quodam, instituatur, quod prohibitum non est) Societatis verò Jesu Collegia, & domus Professæ, quamvis ipsi Professi, aut formati Coadjutores hæreses institui non possint, neque ab intestato succedere, & neque domus ipsæ, aut Collegia, suis Religiosis Professis, aut formatis Coadjutoribus succedant, possunt tamen institui hæreses, cum nullibi reperitur, quod institutionis talis sint incapaces; ita tamen, ut Domus Professæ, si in bonis immobilibus instituatur hæreses, retinere hæc non possint, sed vendere debeant, oblatâ opportunâ vendendi occasione, & premium inde comparatum, non quidem ad annuos census comparandos, & stables redditus, sed pro occasione in usus necessarios domus professæ converti debeant (nisi sint talia bona, quæ habitationi inservire possunt, aut horti sint, in infirmorum solatium, aut occupatorum distractionem) videantur de his particularibus, particularia Ordinum instituta.

§. II.

De substitutionibus, quæ hæredibus, ut plurimum fiunt in Testamento?

Materia hæc quidem fusiùs explicatur à Civilistis, quorum est explicandiùs tradere, quæ ad hæredis institutionem,

substitutiones, legitimam, Fideicommissariam, Trebellianicam &c. scitu sunt necessitate tamen nulla etiam hic fiat commemoratio, cum aliqua SS. Can. capitula de illis agant, breviter delibandum quid est, magis ad cognoscendum terminos, quam ad plenam materiam talium cognitionem.

Substitutio ergo, de qua hic quæritur, est, aliud non est, quam substitutio quadam hæresis institutio, in sexu, vel ulteriore gradu, sive clarior loquatur est unius, vel plurium in alterum, vel aliorum locum in ultima voluntate testatoris: & hæc quidem, vel directa est, quando hæreditas directè & immediate sine ministerio institui debet, ut cum dicit testator, institui hæredem Titium, & si hic hæres non sit, futurus, Cajum se institui hæredem suum. Vel indirecta est, & obliqua, quando scilicet hæreditas, mediata primò instituto, alicui defertur, ut si quis qui primò instituitur, gravatus & obligatus maneat, totam, vel partem hæreditatis tradere alteri, quæ substitutio fit etiam Fideicommissaria. Directa verò substitutio in quinque alias species subdividitur; prima dicitur vulgaris, quæ à quolibet testandi facultate habente, cuilibet, qui hæres institui potest, fieri potest; institui v. g. hæredem meum Titium, & si hic hæres non sit futurus, Cajus hæres meus erit. Secunda dicitur pupillaris, per quam testator libris suis impuberibus in sua potestate constitutis, nec in alterius potestate post mortem illius recedens, quos hæreses instituit, substituit alios sub conditione, si ante annos præ-

tatis illi decesserint. Tertia dicitur Exemplaris sic dicta, quia introducta est ad exemplum pupillaris; ob quod etiam quasi pupillaris dicitur, quâ parens v.g. sibi faciens Testamentum, liberis suis Furiosis, aut mente captis, puberibus, etiam emancipatis; legitimâ portione ipsi relicta, hæredem substituit. Quarta dicitur reciproca, seu brevisloqua, in qua Testator duos vel plures hæredes instituit, eosque sibi invicem substituit, instituo Cajum & Titium hæredes meos, eosque invicem substituo, ita ut si Titius non sit hæres, Cajus sit, & vice versa. Quinta dicitur denique Compendiosa, quæ verborum compendio plures in se continet substitutiones secundum diversa tempora, & ætates &c. ut cum dicit Testator, instituo filium meum hæredem, & si iste decesserit, substituo ei Cajum, quo in casu, si ante aditam hæreditatem, & ante Testatorem obierit v.g. filius, ex vulgari substitutione Cajus succedet: si verò post aditam hæreditatem, ante pubertatem tamen decesserit Filius, ex pupillari substitutione succedit Cajus.

§. III.

An per substitutionem pupillarem excludatur Mater à successione filij impuberis?

Quod per substitutionem pupillarem expressam excludatur mater impuberis filij, & omnes ascendentes per lineam maternam (ac multò magis Fratres, aut alij Consanguinei) à successione hujus, etiam quoad legitimam ex variis juris Civilis Textibus, & ex Cap.

*si Pater b. e. in 6. pater: quamvis enim, ut ait Pontifex in citat. capit. filius aut filia in testamento suo, matrem legitimâ portione, jure naturæ ipsi debita, privare non possit, potest tamen pater in testamento, quod Filio impuberi fecit, matrem omninò excludere, cum tale Testamentum non tam sit filij, qui matrem à legitimâ excludere non potest, si Testamentum facere possit, quam paternum filio impuberi factum, qui cum nihil uxori suæ debeat in Testamento à se facto, per substitutionem talem expressam, eam videretur omninò exclusam voluisse; neque tamen taliter exclusam ceteri debet Mater per substitutionem pupillarem tantum tacitam, quæ implicitè continetur sub vulgari expressa, si filius impubes scilicet, hæres non est, Cajus hæres esto; quia leges tantum loquuntur de substitutione expressa pupillari, quòd hæc scilicet matrem excludat, ergo non debet extendi ad odiosam exclusionem per tacitam pupillarem, nisi ex certis conjecturis appareat, mens patris testatoris, aut frater instituti, filius testatoris, substitutus sit, quia tunc præsumitur, quòd testator voluerit hunc filium substitutum uxori præferri. Vide plura circa hanc potissimum juris Civilis Materiam apud *Aut. Method. §. cit.**

§. IV.

De substitutione, quæ fit per fidei-commissionem?

Fidei Commissum in genere dici potest, quòd per intermediam personam sive per ministerium alterius alicui relinquatur. Du-

Duplex autem est tale fidei commissum, Universale aliud, aliud particulare. Universale est, quando hæres in testamento instituitur, vel ab intestato succedens, rogatur, vel jubetur, hæreditatem talem, seu ejus partem alteri tradere, quo in casu taliter rogatus, qui jubetur alteri tradere hæreditatem &c. fiduciarius hæres dicitur; & ille cui jubetur tradere, fidei Commissarius hæres dicitur; Particulare vero fidei Commissum est, quando res certa tamen in specie ab hærede alteri tradenda committitur, quod fidei Commissum jure novo nihil differt à legato.

Quod possit autem testator hæredem suum etiam filium sic gravare, concedunt communiter omnes, ita tamen, ut si pater filium hæredem tali onere gravavit, hæc semper tacita conditio, si sine liberis mortuus fuerit, subintelligi debeat, cum verosimile non sit, quod testator tali fidei commissum universali gravaturus fuisset filium, si de nepotibus, ex se descenditur, cogitasset, & extraneos substitutos his præferre voluisset, prout habetur in *l. cum acutissimi 30. C. de Fidei Com.* imò probabilius etiam est, quod si filio gravato in testamento patris, ut hæreditatem, quando sine liberis decedit, restituat certo cuidam substituto, si religionem filius hic ingrediatur, ac profiteatur, Monasterium tale (si bonorum, & successionis eorum sit) excluso substituto, in bonis sui hujus professei succedat, prout habetur *ex cap. in presentia 8. de probat.* cum de patre taliter testante pie præsumi possit, quod per hanc suam substitutionem, non voluerit, aut filij professionem in religione impedire, aut

religioni præjudicare, præferendum extraneum substitutum, sed quibusdam, taliter substituendo, mentem habuerit professioni religiose, hunc certissime etiam exceptum, professione religiosa cogitasset, prout praesumptio eliditur potest, si declaratoria voluntate testatoris (alioquin causam, vel unum de familia bona penes familiam maneat, in tutentis) vel verbis clavis expressis ex manifestis conjecturis colligatur, quod scilicet, quia veritas tollit praesumptionem, vel certe ingressus talis, amittitur dandi substitutum, factus fuisse fraudis nemini patrocinari debet, contractu oneroso talis clausula videtur esset, prout pluribus probatur, quod etiam casus ex-
scripiendo variis

§. V.

De deductione tum quarta Trebellianica ex fidei commissis hæreditariis, tum legitimæ?

EX jure Civili constat, quod legitimæ sui iure naturæ debitæ, si legitima, sive portio hæredum legitimis testatoris, cujus necessitas sunt, titulo hæreditatis institutus, abque omni gravamine relinquitur, ut nullum sit testamentum, si ius institutionis sit facta mentio, nullæ causæ legitimæ expressæ sine omissionis; prout pluribus videtur apud Civilistas, qui portionem legitime volunt esse, de jure novo Trebellianicæ sive tertiam partem hæreditatis, si quatuor specu descendentiis, si quatuor pauciores sunt liberi; sicut plures quam quatuor, semissem sive dimidiam partem

partem honorum illius, cui succeditur, ita ut quoad originem quidem sit juris naturæ legitima, succedens in locum alimentorum, quoad quotam verò sit juris Civilis, æqualiter inter eos, quibus legitima debetur, dividenda.

Præter hanc legitimam alia insuper portio est, quæ ex fideicommissaria hæreditate deduci potest, & vocatur Trebellianica, introducta scilicet ex Senatus Consulto Trebelliano, Trebellio Maximo, & Anneo Seneca Consulibus; ut enim Testatoris voluntati, & hæredibus taliter fidei commissio universali gravatis consulere, permittunt jura, ut hæres Fiduciarius taliter gravatus, quartam partem de hæreditate sic gravata, & restituenda detrahere possit, & sibi retinere, ita ut hanc quartam partem, hæres fiduciarius detrahere etiam possit, si gravatus sit à testatore, causæ piæ hæreditatem restituere, in favorem scilicet piæ causæ, hanc detractionem permittente jure, ut ne scilicet, aut fideicommissum pereat piæ causæ, si hæres gravatus noluit adire hæreditatem, aut litigare cum suo incommodo multum debeat piæ causa, ut per Judicem cogatur hæres fiduciarius, adire hæreditatem. Utrum autem filius gravatus taliter, causæ piæ hæreditatem restituere, duas possit portiones, legitimam scilicet, & Trebellianicam deducere, multum inter se litigant Civilistæ, & Canonistæ. Sententia Canonistarum, quæ permittit duplicem hanc detractionem, probabilior videtur, ob claros textus SS. Canonum, præsertim in *Cap. Raynaldus 18. h. t.* certè cuius alteri creditori, si debitum aliud quod à Testatore petendum habeat; &

Compend. Pirking.

tamen etiam simul hæres institutus ab illo sit, cum onere restituendæ hæreditatis piæ causæ, duplex detraçtio conceditur, debiti scilicet sui, & Trebellianicæ, cur ergo non etiam filio gravato ad restituendam piæ causæ hæreditatem, duplex hæc detraçtio permittatur, quarum prima jure naturæ debita est, altera à jure positivo conceditur.

SECTIO IV.

De legatis & fidei commissis particularibus.

§. I.

Quid sit legatum, & an res aliena legari possit?

Legatum propriè dictum, & prout idem dicitur actum legandi, benè definitur à jure, *Quod sit donatio quædam* (rei scilicet alicujus particularis merè liberalis datio, nullum onus ex vi communis juris annexum habens) *à defuncto relicta, & ordinariè ab hærede præstanda.*

Legari etiam potest res aliena, quæ omninò ad extraneum pertinet, & sciat testator rem esse eam alienam, quia ut sic censetur gravare hæredem, ut rem illam alienam justo pretio sibi compareret, & det legatario; vel si hoc à rei talis domino, obtinere non possit, eò quòd rem suam vendere non velit, aut saltem immodicum pro ea pretium exigat, justam illius æstimationem, pro judicis arbitrio, legatario solvat, ut scilicet effectum suum, optimo, quo potest modo, sortiatur testamentum, modò res legata sit

Yyy

lit